

WSTĘP DO BADAŃ KONIUNKTURY W SEKTORZE BANKOWOŚCI

1. Wstęp

Błyskawicznie zmieniająca się rzeczywistość gospodarcza powoduje, iż coraz większą wagę dla uczestników gry rynkowej posiada szybka i rzetelna informacja. Ten kto pierwszy rozpozna trendy na rynku, posiada wiedzę o kondycji konkurencji etc. z całą pewnością zdobędzie znaczącą przewagę nad pozostałymi rywalami i łatwiej mu będzie odnieść sukces. Tym samym pojawia się realne zapotrzebowanie na informacje, w tym także na badania koniunktury, zgłaszane ze strony rynkowych graczy. Badania koniunktury są również bardzo istotne dla ośrodków odpowiedzialnych za politykę gospodarczą państwa. Dzięki nim uzyskują one bieżące informacje o tym, w jaki sposób konsumenci i przedsiębiorstwa postrzegają swoją sytuację oraz jakich oczekują zmian. Pozwala to na uściślenie celów i instrumentów polityki rządu.

Wszelako należy pamiętać, iż badanie koniunktury nie jest de facto badaniem statystycznym. Różnica wynika z charakteru zbieranych informacji. W badaniach koniunktury mamy bowiem do czynienia z opiniami, szacunkami i prognozami menadżerów lub konsumentów i zazwyczaj brak jest konkretnych danych liczbowych. W rezultacie chociaż otrzymujemy szereg istotnych informacji o zachowaniach gospodarczych poszczególnych badanych grup i jednostek, to nie zawsze jest łatwo sformułować na ich podstawie konkretne, skwantyfikowane wnioski. Jedną z wielu zalet badań koniunktury jest natomiast bardzo szybkie dotarcie do pożądaných informacji.

¹ Stanisław Kluza jest stypendystą Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej w roku 1998.

Badanie koniunktury w sektorze bankowości jest przeprowadzane pod auspicjami Instytutu Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej. Jest to najstarszy niezależny ośrodek badań koniunktury w Polsce. Jego wyniki będą dopełnieniem innych, wieloletnich prac badawczych Instytutu, w skład których wchodzi m.in. badania koniunktury w sektorach przemysłu, budownictwa, handlu, rolnictwa oraz w gospodarstwach domowych. Stanowi ono kolejny krok na drodze do opracowania pełnego zestawu wskaźników służących do opisu koniunktury w gospodarce.

W przypadku badań koniunktury bardzo istotna jest kwestia harmonizacji. Oznacza to możliwość porównywania wyników z innymi badaniami dotyczącymi danej tematyki. W związku z tym badanie to, podobnie jak i pozostałe badania Instytutu Rozwoju Gospodarczego, opracowane zostało w oparciu o zalecenia Komisji Europejskiej, co umożliwi dokonywanie międzynarodowych analiz. Ponadto w opracowywaniu ankiety, konstrukcji wskaźnika etc. zostały uwzględnione doświadczenia takich instytucji jak Ifo Institute for Economic Research czy Reserve Bank of New Zeland.

Badanie jest przeprowadzane raz na kwartał. Pytania dotyczą zarówno oceny bieżącej sytuacji jak i przewidywań na najbliższy okres. Uzupełnieniem badania jest formularz dotyczący prognoz makroekonomicznych, który będzie wysyłany w cyklu rocznym.

2. Próba

Obecnie w Polsce zarejestrowanych jest ponad 80 banków komercyjnych. Ich liczba będzie jednak w najbliższym czasie wzrastać. Wiąże się to głównie z udzielanymi przez NBP pozwoleńiami dla prowadzenia działalności bankowej dla banków zagranicznych. Do badań sektora bankowości brana jest próba pełna (cała populacja). Są to zatem wszystkie banki, które posiadają zgodę NBP na prowadzenie samodzielnej działalności bankowej (w rozumieniu ustawy Prawo Bankowe) na terenie Polski. Mimo to należy w tym punkcie dokonać kilku uściśleń. Np. do próby zostały włączone również banki ING-Barrings oraz Societe Generale, które nie są w Polsce samodzielnymi bankami, a funkcjonują jako oddziały banków zagranicznych.

Innymi przypadkami są banki działające w ramach tzw. grup kapitałowych. Za przykład może tu posłużyć choćby grupa kapitałowa banku Pekao SA, w skład której wchodzi oprócz banku Pekao SA również BDK, PBG oraz PBKS. W takich przypadkach każdy z wymienionych powyżej banków będzie w badaniu traktowany oddzielnie. Jeszcze inaczej przedstawia się sytuacja jeśli chodzi o podmioty powstałe w wyniku łączenia bądź przejmowania banków. Dotyczy to m.in. PBI przejętego przez Kredyt Bank, czy Banku Gdańskiego, którego akcje zostały skonwertowane na akcje Banku Inicjatyw Gospodarczych. W takich przypadkach w badaniu uwzględniane będą jedynie banki dokonujące przejęć lub powstałe w ich wyniku. Kolejną kwestią są banki spółdzielcze. Jest ich obecnie w Polsce ponad 1350. Nie mogą być one traktowane w badaniu jako jednostki prowadzące samodzielną działalność bankową, gdyż funkcjonują w nieco odmienny sposób niż większość banków komercyjnych. Banki te są zrzeszone w 11 bankach regionalnych bądź gospodarczych, które to banki zostaną uwzględnione w badaniu. Ponadto w badania zostały włączone 2 samodzielnie działające banki spółdzielcze. Są nimi Spółdzielczy Bank Ogrodniczy w Warszawie oraz Spółdzielczy Bank Rozwoju Samopomoc chłopska.

W Polsce działa również kilkadziesiąt przedstawicielstw oraz biur banków zagranicznych. Przedstawicielstwa nie mają jednak uprawnień w zakresie prowadzenia działalności bankowej i tym samym nie są włączane w badania.

Populacja analizowanych banków charakteryzuje się dużą niejednorodnością zarówno pod względem swojej wielkości (mierzonej sumą bilansową, wartością księgową bądź wielkością zatrudnienia czy ilością oddziałów), aktywności gospodarczej, profilu działalności czy choćby formy własności. W części (C) ankiety (na końcu opracowania) umieszczona jest metryczka, która ma pomóc w przeprowadzeniu wnikliwszych analiz porównawczych dla części (A) i (B) ankiety względem niektórych z wyżej wymienionych czynników. Są to:

1. forma własności banku,
2. zatrudnienie,

3. liczba oddziałów,
4. miejsce siedziby centrali banku (w przypadku banków zagranicznych – kraj).

Analiza porównawcza względem powyższych kryteriów jest jednym z celów badania, które szerzej są opisane w następnej części.

Istotnym elementem dalszego opracowania jest przyjęcie metody rozdzielającej banki względem wymienionych kryteriów. Dla 2-go i 3-go są to przedziały liczbowe. W przypadku pierwszego istnieje kilka możliwości. Najszerszy podział prezentowany jest poniżej:

1. banki państwowe
2. banki będące spółkami Skarbu Państwa
3. banki z przewagą kapitału polskiego
4. banki z przewagą kapitału zagranicznego
5. banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego
6. oddziały banków zagranicznych
7. banki spółdzielcze
8. banki zrzeszające banki spółdzielcze

W celu ułatwienia dalszych analiz niektóre z wymienionych grup zostały połączone. Są to 1, 2, 3 jako banki z przewagą kapitału polskiego. Następnie 5 i 6 jako banki ze 100% udziałem kapitału zagranicznego. Również 7 i 8 są analizowane wspólnie jako banki spółdzielcze.

Istotnym założeniem badania jest ankietowanie próby pełnej. Oznacza to, iż w kolejnych okresach liczebność populacji może ulegać zmianie w zależności od ilości udzielanych przez NBP pozwoleń na prowadzenie działalności bankowej.

3. Cele badania

Podstawowym celem badania jest monitorowanie koniunktury w sektorze bankowości. Do tego będzie służyć wskaźnik zbudowany głównie w oparciu o pytania z części (A) ankiety. W oparciu o ten wskaźnik możliwy będzie zarówno „pomiar” koniunktury w chwili obecnej jak i prognozowanie jej stanu na najbliższe okresy. Wskaźnik ten może się dzięki temu stać atrakcyjnym narzędziem do badania kondycji i zachowań banków w Polsce. Jako taki szczególnie przydatny może być samym bankom w przeprowadzanych przez nie analizach sektora i konkurencji. Tym bardziej, iż wskaźnik wcale nie musi służyć do badania zmian koniunktury. Na jego podstawie można również dokonywać oceny bieżącej sytuacji w sektorze bankowym niezależnie od samej koniunktury. Badanie dostarcza bowiem tak szerokiej informacji jak np. czynniki utrudniające rozwój banków czy realizowane przez nie inwestycje.

Banki, jak każdy sektor gospodarki, nie są jednorodne. Obok kolosów funkcjonują banki niszowe, obok państwowych funkcjonują prywatne etc. Celem badania jest więc również dokonywanie analiz kondycji poszczególnych grup wchodzących w skład sektora bankowego. Możliwe jest to dzięki zamieszczeniu w ankiecie części (C) - metryczki. Analizy mogą być robione pod kątem takich kryteriów jak wielkość banku, forma własności, lokalizacja itp. Pomoże to m.in. precyzyjniej wyodrębnić grupy liderów czy outsiderów na tym rynku.

Kolejnym celem badania jest dostarczenie materiału dla ośrodków odpowiedzialnych za politykę monetarną państwa. W części (B) ankietowane banki prezentują swoje prognozy odnośnie kształtowania się podstawowych instrumentów polityki NBP, takich jak wysokość stóp procentowych, rezerw obowiązkowych etc. Dzięki temu badanie może pomóc w weryfikowaniu pewnych posunięć z oczekiwaniami rynku. Niektóre posunięcia, jeśli panuje co do nich powszechna zgodność, może też wręcz przyspieszać.

Badanie może również posłużyć jako wsparcie dla jednostek rządowych odpowiedzialnych za studia strategiczne. Jak wiadomo, banki są wyjątkowo zainteresowane w formułowaniu dokładnych prognoz takich wielkości jak np. inflacja, dewaluacja PLN czy zmiany

popytu konsumpcyjnego. Dzięki temu zbudowane na podstawie ankiety prognozy makroekonomiczne powinny być znacznie bardziej precyzyjne niż te, jakie można by uzyskać badając jakąkolwiek inną branżę gospodarki.

Pisząc o celach badania nie należy również zapominać o szerszym kontekście, w jakim ono powstaje. Jak już zostało wspomniane, Instytut Rozwoju Gospodarczego prowadzi szereg badań koniunktury w takich obszarach jak przemysł, budownictwo, handel, rolnictwo i gospodarstwa domowe. Dążeniem Instytutu jest stworzenie syntetycznego wskaźnika koniunktury dla polskiej gospodarki. Poszerzenie badań o analizę koniunktury w bankowości jest kolejnym krokiem na tej drodze. Jest ono zaczątkiem do badań sektora usług leasingowych, powierniczych, ubezpieczeń oraz inwestycyjnych, które w przyszłości będą składały się na całość sektora usług finansowych.

Podsumowując cele badań widać, iż będzie to złożony produkt. Umożliwią one nie tylko monitorowanie koniunktury ale również dokonywanie porównań wewnątrzsektorowych. Co więcej, oprócz typowych danych potrzebnych w pomiarze koniunktury, dostarczy ono szereg materiałów istotnych dla polityki banku centralnego i rządu. W tym kontekście szczególną wartość dodaną tworzą konstruowane na tej podstawie prognozy makroekonomiczne. Dodatkową zaletą badania jest fakt, iż jego wyniki nie posłużą wyłącznie do monitorowania koniunktury jednej branży, ale dzięki innym badaniom IRG zostanie ono wykorzystane do budowy syntetycznego wskaźnika koniunktury gospodarczej w kraju.

4. Ankieta

Ankieta zbudowana jest z trzech części (A), (B), (C) oraz strony uzupełniającej (D). Pytania w częściach (A) i (B) mają charakter jakościowy. Część (C) jest metryczką, zaś (D) zawiera pytania o charakterze ilościowym. Poniżej zostaną omówione poszczególne części oraz znajdujące się w nich pytania. Przedstawione zostaną założenia odnośnie przyjętego podziału na części, doboru pytań oraz ich kolejności w formularzu ankiety.

Ankieta jest tak skonstruowana, że banki oceniają swoją jednostkową sytuację, a nie wnioskują o swojej konkurencji. Pozwala to uniknąć błędu polegającego na krzywym wizerunku sytuacji sektora w oczach jego czynnych uczestników. Jest to o tyle istotne, iż w metodyce wielu badań ankietowane jednostki proszone są o ustosunkowanie się do ogólnej kondycji rynku, swojej pozycji na tle sektora. Wyniki uzyskane przy takich założeniach istotnie odstępują od wyników, gdy banki wypowiadają się jedynie odnośnie siebie bez możliwości jakichkolwiek porównań czy odniesień.²

Dwoma głównymi częściami ankiety są (A) i (B). Dotyczą one zarówno analizy koniunktury w sektorze bankowości (A) jak i oczekiwań co do polityki monetarnej i rynku pieniężnego, ponieważ celem badania jest również prognozowanie przyszłej koniunktury sektora. Implikuje to konieczność równoległego badania sytuacji bieżącej jak i oczekiwań (tudzież założeń). Na każde pytanie w ankiecie udziela się odpowiedzi pod kątem sytuacji w minionym kwartale oraz oczekiwań na najbliższy kwartał (patrz załączona ankieta). Jest to metoda przyjęta do wszystkich realizowanych w Instytucie Rozwoju Gospodarczego badań. Również i w tym badaniu ma ona charakter procedury standaryzującej względem czasu dla zbieranego materiału empirycznego.

Pierwsze pytanie ankiety odnosi się do przychodów z działalności bankowej. Są one o tyle dobrym miernikiem, że bezpośrednio wpływają na zdolność banku do generowania zysku, a pośrednio mówią o popycie na usługi bankowe. Natomiast ich wzrost bądź spadek odzwierciedla koniunkturę w sektorze. Podobnego obszaru dotyczy pytanie o ogólną kondycję finansową banku. W tym wypadku

² przykładem takiego działania może być akademicki przykład poczytności literatury pięknej i popularnonaukowej w pewnej grupie Polaków. Otóż gdy respondenci wypowiadali się o tym, jak często ich zdaniem inni (w tej grupie) sięgają po ten typ książek znacząco różniła się od odpowiedzi jak oni sami często czytają tą literaturę. Podobne zależności, które mogą wpływać na popełnianie błędów systematycznych można zauważyć w bardzo wielu badaniach rynkowych.

mamy jednak do czynienia z bardziej złożoną sytuacją, gdyż ogólna kondycja finansowa banku nie jest związana jedynie z jego przychodami. Ważna jest również jego strategia rozwoju (a co za tym idzie i inwestycje), zarządzanie aktywami i pasywami oraz także uwarunkowania normatywne do prowadzenia działalności bankowej. Często na bieżącą kondycję finansową mają negatywny wpływ niegdyś niefortunnie udzielone kredyty bądź gwarancje. Sprawy poprawy bądź pogorszenia się jakości portfela kredytowego dotyczy pytanie 5.

Do pomiarów koniunktury w sektorze bankowości można również używać zmiennych, które nie są bezpośrednio związane z finansami banku. Taką zmienną może być np. zatrudnienie. Jego wzrost bądź spadek informuje nas o zapotrzebowaniu sektora na 'kapitał ludzki', który jest w stanie nie tylko się utrzymać, ale również wypracować zysk dla banku. Pytanie dotyczące zatrudnienia jest nieco nietypowe ze względu na możliwość wyboru jednej z 5 odpowiedzi. Analiza względem tego pytania pozwoli również na przeprowadzenie bardziej szczegółowych badań różnicowania banków względem stopnia zwiększania poziomu zatrudnienia.

Nieodłącznym czynnikiem wpływającym na koniunkturę jest kwestia inwestycji. Poruszona jest ona w pytaniach 9, 10 oraz 11. Analizowany jest tam równolegle wzrost bądź spadek inwestycji jak i główne obszary ich występowania.

W celu pełniejszego zrozumienia sytuacji w sektorze bankowości w pytaniu 8 jest wyszczególniona grupa głównych czynników, które wpływają lub mogą wpływać na ograniczenie dynamiki rozwoju sektora. Analiza tych czynników w kontekście wcześniej omawianych pytań pozwala na dokładne zrozumienie procesów zachodzących w sektorze.

Pytania 12 i 13 dotyczą liczby obsługiwanych klientów (indywidualnych i podmiotów gospodarczych). Pytania 15 i 16 poruszają problem realnych efektywnych stóp procentowych dla kredytów i depozytów, z czym jest w dalszej kolejności związana marża banku. Powyższe pytania dostarczają cenny materiał o spadku i wzroście konkurencyjności w sektorze, ale również i o tendencjach na polskim rynku. Dopełnieniem jest tu pytanie 17, które jest postawione w dość

niekonwencjonalnej formie, pytając o kierunek zmiany relacji kredyty/depozyty. Opierając się na danych ilościowych o wiele cenniejszą informacją jest wartość wzrostu kredytów i depozytów oddzielnie. Jednak w przypadku pytań o charakterze jakościowym rozbić tego pytania nie dawałoby nam zbyt wiele informacji, gdyż w bardzo licznych przypadkach mamy do czynienia np. z równoczesnym wzrostem obu tych wielkości. Nie daje to nam szansy na wyciągnięcie żadnych wniosków. Natomiast gdy przedmiotem analizy jest zmiana relacji kredyty/depozyty zawsze będziemy mogli wnioskować o strukturze zmian w bilansie a pośrednio o popycie na kredyt i skłonności do oszczędzania w gospodarce.

Ostatnie trzy pytania części (A) mają charakter ogólny. Posługują one do oceny wizerunku sektora oczami jego uczestników. Pytania te są celowo umieszczone na końcu tej części, aby nie wpływać na udzielanie odpowiedzi w pytaniach, gdzie banki oceniają własną (indywidualną) sytuację niezależnie od zmian zachodzących w obrębie całego sektora.

Część (B) dotyczy obszaru polityki pieniężnej prowadzonej przez bank centralny. Ma ona bezpośredni wpływ na funkcjonowanie sektora banków komercyjnych. Oczekiwania (krótko- i długookresowe) co do kierunku zmian w tej polityce mają bezpośrednie przełożenie na koniunkturę w sektorze. Świadomie zostały uwzględnione najważniejsze instrumenty polit. pien. będące w gestii oddziaływania na funkcjonowanie sektora finansowego w Polsce. Uwzględnionymi w ankiecie narzędziami będącymi w gestii NBP tudzież Rady Polityki Pieniężnej są:

1. stopa rezerw obowiązkowych,
2. odchylenie kursu złotego od parytetu,
3. stopy procentowe,
4. aktywność operacji reverse-repo (repo),
5. poziom rezerw walutowych NBP.

Dopełnieniem tej części jest pytanie o wzrost realnej podaży pieniądza.

Banki komercyjne działające w warunkach rynkowych muszą się dostosowywać do działań banku centralnego. Wpływa to na konieczność prognozowania przyszłych jego posunięć i tym samym przygotowania scenariuszy dostosowawczych. Jest to częścią ciągłych działań wszystkich banków. Sektor finansowy będąc szczególnie wrażliwym na zmiany makroekonomiczne i podążającą za nimi politykę NBP, może być oceniany pod kątem koniunktury przez pryzmat oczekiwań co do polityki pieniężnej.

Metryczka (część (C)) zbudowana jest z 6 pytań. Dotyczą one:

- lokalizacji centrali banku,
- liczby oddziałów w Polsce,
- wielkości zatrudnienia,
- formy własności banku.

W dalszej analizie względem tych pytań, banki zostaną podzielone na podpróby, dla których zostaną przeprowadzone analizy porównawcze sektora w różnych ujęciach. Wykazanie znaczących różnic w poszczególnych grupach banków jest także jednym z głównych celów badania. Metryczka celowo jest umieszczona jako część (C) ankiety, aby respondenci w pierwszej kolejności skupili się na wypełnieniu sekcji (A) i (B), które posłużą do konstrukcji wskaźnika koniunktury.

Pytania dotyczące sytuacji makroekonomicznej (D) jako jedyne mają charakter ilościowy. Spełniają one w badaniu dwojaką rolę. Po pierwsze pozwalają one ustalić prognozy sektora bankowego wobec polskiej gospodarki. Po drugie są one bardzo cennym źródłem wiedzy o oczekiwaniach sektora bankowego co do sytuacji makroekonomicznej, gdyż właśnie banki, jako składowa sektora finansowego, pierwsze ukierunkowują swoje działania związane z dostosowaniem się do przyszłych warunków gospodarczych. Tym samym po-

zwalając wnioskować o składowych koniunktury w gospodarce umożliwiają wnioskowanie o koniunkturze w obrębie sektora, będąc jednocześnie długookresowo jednym z najlepszych jej mierników. Ponadto różnorodność pytań w sekcji (D) ma na celu wyszczególnienie wielkości makroekonomicznych, które są prognozowane przez licniejszą grupę banków (związane jest to z tym, iż nie wszystkie z tych wielkości muszą być prognozowane przez poszczególne banki). Także w oparciu o te pytania istnieje możliwość określenia obszarów, w których banki najbardziej się różnią.

Na część (D) składają się pytania o wzrost produktu krajowego brutto, deficytu budżetowego, bezrobocia, inflacji (mierzonej indeksami wzrostu cen produkcji sprzedanej przemysłu oraz dóbr i usług konsumpcyjnych). Cennym uzupełnieniem są pytania o dynamikę importu i eksportu, dewaluację, WIBOR, płace realne, popyt konsumpcyjny gospodarstw domowych, a także indeks rynku kapitałowego (WIG). W ankiecie celowo zawarta jest prośba o wstawienie danych końcowo rocznych lub relacji dwunastomiesięcznych (grudzień/grudzień), gdyż posiadając podobne dane Głównego Urzędu Statystycznego za okres wcześniejszy, można również oszacować te wielkości w ujęciu średniorocznym lub za pierwsze półrocze.

Część (D) będzie również bardzo pomocna przy opisywaniu części (B) (dotyczącej oczekiwań co do polityki pieniężnej NBP). Wynika to z faktu, iż zarówno charakter jak i dobór narzędzi polityki pieniężnej są dalece uzależnione od sytuacji makroekonomicznej. Wspólna analiza tych dwóch części będzie pomocna w przewidzeniu potencjalnych działań Rady Polityki Pieniężnej oraz oczekiwań co do polityki NBP wobec sektora banków komercyjnych.

Ważnym elementem przy konstruowaniu ankiety była decyzja czy część (D) powinna mieć charakter ilościowy i czy w związku z tym banki nie uchyla się od jej wypełniania. Argumentem przemawiającym za pytaniami ilościowymi w tej części jest jakość materiału empirycznego, a co za tym idzie jego przydatność do dalszych analiz. Istnieje poważna obawa, iż wszystkie banki będąc daleko zaawansowane w prognozach makroekonomicznych mają w zdecydowanej większości takie same oczekiwania co do kierunku zmian. Jedyłą szansą

uchwycenia subtelnych różnic pozostają więc analizy ilościowe. Także materiał badawczy, jakiego dostarczą dane ilościowe pozwala wykonać porównania dla sektora względem estymacji NBP, IBnGR, prognoz rządowych, czy innych instytutów badawczych.

Wstępnie planowane jest wysyłanie części (D) raz do roku (łącznie z badaniem dla I kwartału). Mimo to w dalszej perspektywie planuje się przeprowadzanie tego badania przy najmniej 2 razy w ciągu roku, w celu:

- weryfikacji prognoz z początku roku oraz analizie kierunku ich zmian,
- określeniu siły odstępstw (tzw. elastyczności prognoz) względem wcześniejszego okresu

5. Uwagi końcowe

Istotną sprawą związaną z harmonizacją badań koniunktury jest kwestia typów pytań w ankiecie. Przyjętą praktyką Instytutu Rozwoju Gospodarczego są pytania o charakterze jakościowym i tym kryteriom również odpowiada ankieta dla sektora bankowości. Jednak nie wszystkie jednostki prowadzące tego typu badania stosują pytania jedynie jakościowe. Otóż przykładem może być choćby Centralny Bank Nowej Zelandii, który do swoich badań zbiera głównie materiał ilościowy w niektórych częściach podobny do zakresu pytań z części (D) ankiety.

W przypadku badania koniunktury w bankowości, chociaż nie zrezygnowano z zamieszczenia części (D), to jednak sam wskaźnik będzie konstruowany w oparciu o części (A) i (B). Wskaźnik będzie liczony kwartalnie. Jego konstrukcja zostanie omówiona w kolejnym opracowaniu zespołu. Warto przy tym dodać, iż początkowo przyjęta formuła obliczania wskaźnika wcale nie wyklucza późniejszych zmian w jego konstrukcji. W perspektywie dwóch lat (potrzebny jest odpowiednio długi ciąg obserwacji) autorzy planują zastosowanie metody analizy dyskryminacyjnej, w celu stworzenia możliwie najbardziej efektywnego wskaźnika koniunktury dla sektora bankowego. W tym celu zostanie „zmierzona” koniunktura ex post (w oparciu o ogólnie uznawany wskaźnik - może to być wielkość przychodów banków,

zmiana PKB czy jeszcze inne), a następnie zostanie sprawdzone, czy wskaźnik, który został wyliczony dla banków, pokrywa się ze wskaźnikiem koniunktury. W przypadku wystąpienia statystycznie istotnych różnic stworzona zostanie macierz obserwacji do analizy dyskryminacyjnej (ze wszystkich zmiennych występujących w badaniu). Z pogrupowanych w trakcie analizy zmiennych zostanie wybrane pięć najważniejszych i z odpowiednimi współczynnikami utworzy nowy wskaźnik koniunktury.

Powyższa weryfikacja konstrukcji wskaźnika jest konieczna, aby mieć pewność, iż uniknęło się błędów systemowego na samym początku badania i aby uzyskać bardzo wysoką wiarygodność otrzymywanych wyników.

BIBLIOGRAFIA

1. Bieć M., Test koniunktury; Metody, techniki, doświadczenia; Prace i materiały 48, IRG, SGH, 1996.
2. Stanek K. (red.), Wyniki badań koniunktury gospodarczej w świetle doświadczeń Instytutu Rozwoju Gospodarczego; Prace i materiały 46, IRG, SGH, 1995.
3. Stanek K. (red.), Z badań koniunktury gospodarczej przemysłu. Metody i techniki; Prace i materiały 56, IRG, SGH, 1995.

4. Business and Consumer Survey Results; European Economy No 12 1997 Supplement B; European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs.
5. International Business, Investment and Consumer Surveys. A Synoptic Table; Cires 1998; Ifo Institute for Economic Research, Munchen.
6. Survey of Expectations - questionnaire form; Reserve Bank of New Zealand.
7. The Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys; European Economy No 6 1997; Reports and Studies; European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs.

ANEKS - Ankieta

A. Analiza koniunktury w sektorze bankowości.

	<i>w III kwartale 1998 (względem poprzedniego kwartalu)</i>	<i>w IV kwartale 1998 (względem poprzedniego kwartalu)</i>
1. Przychody z działalności bankowej w Państwa banku (realnie)	1. wzrosły 2. pozostały bez zmian 3. spadły	1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną

Stanisław Kluza, Krzysztof Kluza

2. Warunki prowadzenia działalności bankowej dla Państwa banku	<ol style="list-style-type: none"> 1. poprawiły się 2. pozostały bez zmian 3. pogorszyły się 	<ol style="list-style-type: none"> 1. poprawią się 2. pozostaną bez zmian 3. pogorszą się
3. Ogólna kondycja finansowa Państwa banku	<ol style="list-style-type: none"> 1. poprawiła się 2. pozostała bez zmian 3. pogorszyła się 	<ol style="list-style-type: none"> 1. poprawi się 2. pozostanie bez zmian 3. pogorszy się
4. Jakość portfela kredytowego w Państwa banku	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrosła 2. nie uległa zmianie 3. spadła 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
5. Ogólne zainteresowanie klientów usługami bankowymi Państwa banku	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrosło 2. pozostało bez zmian 3. spadło 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
6. Wartość usług świadczonych na rzecz klientów zagranicznych przez Państwa bank	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
7. Poziom zatrudnienia w Państwa banku	<ol style="list-style-type: none"> 1. bardzo wzrósł (>2.5%) 2. wzrósł 3. bez zmian 4. spadł 5. bardzo spadł (>2.5%) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. bardzo wzrośnie (>2.5%) 2. wzrośnie 3. bez zmian 4. spadnie 5. bardzo spadnie (>2.5%)

Wstęp do badań koniunktury w sektorze bankowości

<p>8. Czynniki ograniczające rozwój Państwa banku (proszę wskazać maksymalnie 5 wpisując w odpowiedniej kolejności w poniższych polach)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. bariery prawne – czytelność prawa 2. bariery prawne – restrykcyjność ustawodawstwa 3. brak odpowiednio przeszkolonego personelu 4. brak wykwalifikowanych kadr kierowniczych 5. dostosowanie produktów bankowych 6. łatwość pozyskania klientów 7. niedobór krajowych środków pieniężnych 8. obciążenia podatkowe 9. obawa przed wystąpieniem kryzysu walutowego 10. polityka NBP 11. przyzwyczajenia klientów 12. rozwój polskiego rynku finansowego 13. sposób myślenia i przyzwyczajenia pracowników 14. technologia i informatyka (funkcjonowanie IT) 15. wysoki koszt kapitału 16. zapotrzebowanie na usługi finansowe ze strony przedsiębiorstw 17. inne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. bariery prawne – czytelność prawa 2. bariery prawne – restrykcyjność ustawodawstwa 3. brak odpowiednio przeszkolonego personelu 4. brak wykwalifikowanych kadr kierowniczych 5. dostosowanie produktów bankowych 6. łatwość pozyskania klientów 7. niedobór krajowych środków pieniężnych 8. obciążenia podatkowe 9. obawa przed wystąpieniem kryzysu walutowego 10. polityka NBP 11. przyzwyczajenia klientów 12. rozwój polskiego rynku finansowego 13. sposób myślenia i przyzwyczajenia pracowników 14. technologia i informatyka (funkcjonowanie IT) 15. wysoki koszt kapitału 16. zapotrzebowanie na usługi finansowe ze strony przedsiębiorstw
---	---	---

Stanisław Kluza, Krzysztof Kluza

<p>9. Wydatki inwestycyjne ponoszone przez Państwa bank</p>	<p>1. wzrosły 2. pozostały bez zmian 3. spadły</p>	<p>1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną</p>
<p>10. Inwestycje kapitałowe ponoszone przez Państwa bank</p>	<p>1. wzrosły 2. bez zmian 3. spadły</p>	<p>1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną</p>
<p>11. Kolejność inwestycji w środki trwałe (zaznacz co najwyżej 4 w odpowiedniej kolejności w polach poniżej):</p>	<p>1. budynki i budowle 2. grunty 3. poprawa bezpieczeństwa pracy 4. środki transportu 5. wymiana starego wyposażenia biurowego (meble, 6. wystrój / architektura wnętrz 7. zakup dodatkowego, nowego wyposażenia biurowego (meble, komputery, etc.) 8. zakup i wdrożenie nowych systemów (technologii) 9. inne oooo</p>	<p>1. budynki i budowle 2. grunty 3. poprawa bezpieczeństwa pracy 4. środki transportu 5. wymiana starego wyposażenia biurowego (meble, 6. wystrój / architektura wnętrz 7. zakup dodatkowego, nowego wyposażenia biurowego (meble, komputery, etc.) 8. zakup i wdrożenie nowych systemów (technologii) 9. inne oooo</p>
<p>12. Liczba klientów indywidualnych banku (osób fizycznych):</p>	<p>1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła</p>	<p>1. wzrosnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie</p>

Wstęp do badań koniunktury w sektorze bankowości

13. Liczba obsługiwanych podmiotów gospodarczych przez Państwa bank	1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła	1. wzrosło 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
14. Aktywność w operacjach pozabilansowych (w Państwa banku)	1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła	1. wzrosło 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
15. Realne efektywne oprocentowanie kredytów (w Państwa banku)	1. wzrosło 2. pozostało bez zmian 3. spadło	1. wzrosło 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
16. Realne efektywne oprocentowanie depozytów (w Państwa banku)	1. wzrosło 2. pozostało bez zmian 3. spadło	1. wzrosło 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
17. Relacja kredyty / depozyty (w Państwa banku)	1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła	1. wzrosło 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
18. Ogólna sytuacja polskiej gospodarki niezależnie od sytuacji sektora finansowego i Państwa banku	1. poprawiła się 2. pozostała bez zmian 3. pogorszyła się	1. poprawi się 2. pozostanie bez zmian 3. pogorszy się

Stanisław Kluza, Krzysztof Kluza

19. Ogólna sytuacja sektora finansowego na tle polskiej gospodarki	1. poprawiła się 2. pozostała bez zmian 3. pogorszyła się	1. poprawi się 2. pozostanie bez zmian 3. pogorszy się
20. Konkurencyjność banków zagranicznych na rynku polskim	1. wzrosła 2. pozostała bez zmian 3. spadła	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie

B. Podstawowe informacje o polityce monetarnej i rynku pieniężnym.

	W IV kwartale 1998	W ciągu najbliższych 12 miesięcy
1. Stopa rezerw obowiązkowych (ogólna tendencja)	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
2. Wysokość odchylenia PLN od parytetu (co do wartości bezwzględnej)	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
3. Stopy procentowe (ogólna tendencja)	1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną	1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną

* chodzi tu o banki, które posiadają swoje centrale światowe / międzynarodowe poza granicami Polski.

Wstęp do badań koniunktury w sektorze bankowości

4. Wynik na operacjach <i>reverse-repo</i> (pomniejszony o <i>repo</i>)	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie
5. Rezerwy walutowe NBP	1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną	1. wzrosną 2. pozostaną bez zmian 3. spadną
6. Realna podaż pieniądza (M3)	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie	1. wzrośnie 2. pozostanie bez zmian 3. spadnie

C. Metryczka:

1. Dzień wypełnienia ankiety:
2. Siedziba centrali na Polskę (miasto):.....
3. Siedziba centrali międzynarodowej (kraj):
4. Liczba oddziałów w Polsce:

1-5	5-10	10-50	>50

5. Liczba osób zatrudnionych z uwzględnieniem wszystkich filii i oddziałów na terenie Polski (zaznacz odpowiednie pole):

poniżej 500	500 - 1000	1000-2500	2500-5000	powyżej 5000

6. Forma własności:

przewaga kapitału polskiego	przewaga kapitału zagranicznego	100% kapitału zagranicznego	bank spółdzielczy (zrzeszający banki spółdzielcze)

Podstawowe dane makroekonomiczne³

	w 1999 roku (na koniec roku)
1. Wzrost produktu krajowego brutto (w %) %
2. Deficyt budżetowy (% PKB) %

³ jeżeli Państwo nie prognozują danej wielkości, proszę wstawić (X).

Wstęp do badań koniunktury w sektorze bankowości

3. Bezrobocie (wartość na koniec okresu) %
4. Wynik bilansu handlowego (jako wartość skumulowana)
5. Dynamika eksportu %
6. Dynamika importu %
7. Dewaluacja PLN (względem wartości koszyka walut na początku roku) %
8. CPI (końcoworoczne) %
9. PPI (końcoworoczne) %
10. Nominalne stopy procentowe (WIBOR 3 mies. (na koniec danego okresu) %
11. Plące realne %

Stanisław Kluz, Krzysztof Kluz

12. Zmiana popytu konsumpcyjnego gospodarstw domowych %
13. Poziom WIG (na koniec okresu)